

OKULÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİ BAĞLAMINDA MÜZE VE MÜZEDE EĞİTİM

Zekiye ÇILDIR*
Ceren KARADENİZ**

Öz: Günümüzde toplumsal işlevleri artan müzeler, aynı zamanda toplumda müze algısı ve alışkanlığındaki değişimin de önemli göstergesidir. Müzeler; sadece sanat eserlerinin, bilimsel materyalin, tarihi eserlerin, etnografik malzemenin vb. sergilendiği mekânların dışında çağdaş özellikleri bağlamında algılanmaktadır. Son yıllarda işlevsel anlamda hızlı bir değişim ve çeşitlilik gözlemlenen müzelerde değişime ayak uydurmak amacıyla teknolojik altyapının geliştirildiği, ziyaretçi ilişkilerinin önemsendiği ve çağa ayak uydurma motivasyonun arttığı bir süreç yaşanmaktadır. Bu bilinçle birçok ülkede, çağdaş müzecilik anlayışına uygun düzenlemeler yapılmaktadır. Çağdaş müzecilik yaklaşımı, eğitimi diğer işlevlerin önüne alır. Eğitim işlevi katılımcının kendi kültürünü ve farklı kültürleri çok yönlü yaklaşımlarla tanıyabileceği, müzedeki nesnelere işlevleri, geçmiş ve gelecek bağlantılarıyla değerlendirebileceği, farklılıkları ve benzerlikleri gerçek nesneyle etkileşime geçerek öğrenebileceği olanaklar sunmaktadır. Bu özellikleriyle çağdaş bir öğretim kurumu olarak da tanımlanan müzeler, yapılandırmacı yaklaşımın temel alındığı öğretmen eğitimi sürecinde okul dışı öğrenme ortamlarını kullanma becerisini geliştirmek amacıyla sıkça gündeme gelmektedir. Bu çalışma Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Okulöncesi Öğretmenliği Bölümünde “müze algısı” temasıyla işlenen seçmeli Müze Eğitimi dersine katılan öğretmen adaylarının müzelerin değişen algısına ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Okulöncesi Öğretmenliği adaylarının seçmeli müze eğitimi dersinde farklı türdeki müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşlerini belirlemeyi hedefleyen araştırma tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırma 2015-2016 ve 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılları Güz dönemlerinde seçmeli müze eğitimi dersine katılan 21’i erkek, 41’i kız toplam 62 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 47’si 2015-2016 Eğitim Öğretim Yılı’nın güz yarısında; 15’i ise 2016-2017 öğretim Yılı’nın Güz Yarısında dersi seçen öğretmen adaylarıdır.

Anahtar Kelimeler: Müze, müze algısı, müze eğitimi, okulöncesi öğretmenliği

* Yrd. Doç. Dr. Zekiye Çıldır, Artvin Çoruh Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi.

** Araş. Gör. Dr. Ceren Karadeniz, Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzecilik Bölümü.

THE VIEWS OF PROSPECTIVE PRESCHOOL TEACHERS ON MUSEUM AND MUSEUM EDUCATION

Zekiye ILDIR*
Ceren KARADENİZ**

Abstract

It is the obvious indicator that the perception on museums and museum habits in society change periodically because of the increase on social functions of the museums. Museums are not only the exhibition areas where the houses of the works of art, scientific materials, historical artifacts and ethnographic material and so on. Apart from the exhibition area the museums are often perceive in the context of their contemporary features. Last years there are several changes and the diversity in the functions of the museums are observed and the institutions in order to keep pace with the rapid changes in contemporary museology. For this purpose museums use technological infrastructures, develop the interactions and relationships with the visitors. In many countries it is made appropriate arrangements to contemporary museology. Education is the priority function of the museums according to contemporary museology approach. Museums of the 21st century have actively been operated in culture education as an alternative leisure-time activity in which educational function is foregrounded; integration with community is achieved; demands of modern age are prioritized in tandem with a selection of preservation, restoration and exhibition operations to offer educational activities. Thus, museums are frequently used in teachers training process which is based on the constructivist approach to develop the ability for using the museums as out of school learning environments. This study aims to indicate the views of Ankara University School of Education prospective preschool teachers views on museum and museum education course. Research is designed in descriptive survey model. Study includes 21 male, 41 female students who participated the museum education course in 2014-2015 and 2015-2016 Academic Years. 47 of participants are from 2015-2016 Academic Year and 15 of 2014-2015 Academic Years.

Keywords: Museum, museum perception, museum education, prospective preschool teachers.

---

* Assist. Prof. Dr.; Artvin Coruh University, Faculty of Art and Design.

** Research Assist.; Dr., Ankara University, Faculty of Fine Arts, Department of Museology.

Giriş

Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) müze etik kodları raporunda çağdaş müzenin işlevlerinin kültürel ve doğal mirası koruma, onarma, inceleme (araştırma) ve tatırma olduğunu vurgulamaktadır. Bu süreçte müze, kültürel mirası toplumun eğitimi amacıyla yorumlama ve sunmanın yanı sıra miras alanında bilgiye kaynak oluşturma ve mevcut müze koleksiyonlarını toplumun ve toplumsal gelişimin hizmetine sunma işlevlerini öncelikli olarak yerine getirmektedir. Lewis'e (2008) göre işlev çeşitliliği artan müzeleri çeşitli biçimlerde sınıflamak olanaklıdır. Buna göre Lewis (2008), müzeleri amaçlarına göre, hedef kitlelerine göre, bağlı olduğu kuruma/kuruluşa göre, hizmet alanlarına göre ve koleksiyonlarına göre müzeler olmak üzere beş başlık altında sınıflandırmaktadır. Bu bağlamda müzenin çeşitlenen ve kapsamı genişleyen işlevleri müze tanımını da çeşitlendirmektedir. Black'e (2005) göre, müze, birey ve toplulukların yaşamında farklılık yaratmak amacıyla sergilediği ortak toplumsal mirasa herkesin erişimini olanaklı kılan, ziyaretçi merkezli bir kültür kurumudur. Bertacchini ve Morando (2011)'ya göre ise müze, kültürel malzemelerin ziyaretçi ile sergiler, eğitim etkinlikleri ve dijital çalışmalar aracılığıyla buluşmasını sağlayan sürekliliği olan dinamik bir kurumdur.

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren müze, yeni anlamlar taşıyan anahtar bir kavramdır. Çağdaş müze, bireyin gelişimini temel alan, duyarlar aracılığıyla öğrenmeye ve deneyime öncelik tanıyan, çocukların ve gençlerin yaşadıkları çevreye ve dünyaya tanıklık etmelerini sağlayan, sadece çocukların ve gençlerin değil, yetişkinlerin de yaşam boyu eğitimi gözeten, dezavantajlı grupların toplumla bütünleşmesini kolaylaştıran, ilgi gruplarının kültürel birikimleri kullanıp yansıtabilecekleri ve araştırmacıların akademik çalışmalarını sürdürebilecekleri bir buluşma platformu ya da dünyayı kavrama teknolojisi olarak tanımlanmaktadır (Black, 2005; Preziosi ve Farago, 2004). Bu platformda öncelikle sosyalleşme, aktif vatandaşlık, demokratik değerlerin paylaşımı, kuşaklararası anlayış ve etkileşim, akademik işbirliği ve doğaya karşı duyarlılık geliştirmek hedeflenmektedir. Her müzenin bir "halka yönelik" stratejisi bulunduğunu ya da bulunması gerektiğini söylemek mümkündür.

Günümüz müzesi, dar ve içe kapanık bir kurum değil; pek çok ilgi çekici nesnenin gözlemlenerek keşfedilebileceği; matematik, doğa tarihi, tarih, bilim, sanat ve sosyal bilimler konularında bireysel ve grup halinde okul dışı öğrenmenin ve eğlenmenin gerçekleştiği bir kent fuarı olarak kabul edilir. Leinhardt, Tittle ve Knutson'ın (2000:2) da ifade ettiği gibi, müze artık kültürel bağlamda toplumları temsil eden, bir araya getiren; bilimsel ve sanatsal başarıların kültürel ve sosyal kayıtlarını muhafaza eden, çoğu zaman karmaşık ve benzersiz bir kültür kurumudur. Bu kurumun özellikle eğitim işlevi 70 yılı aşkın süredir diğer işlevleri olan koruma, araştırma, sergileme ve iletişimin yanında, yerini almıştır. Müzelerde eğitim çalışmaları zamanla yaygınlaşmış, kapsamı genişlemiş ve ayrı bir bilimsel disiplin olarak 'müze eğitimi' alanı doğmuştur (Tezcan Akmeahmet, 2014).

Black (2005), müzenin toplumsal işlevlerinin eğitim bağlamında öne çıktığı günümüze müzelerin topluluklar için fiziksel, ekonomik, kültürel ve toplumsal bir yenilenme etkeni olduklarını, toplumsal barışın ve kabulün sürdürülebilirliğinin destekçisi olduklarını, toplumların farklı kesimlerinin katılımının sağlanacağı projeler geliştirdiklerini, birlikte çalışma ve tartışma kültürünü inşa ettiklerini, yapılandırılmış eğitim için kaynak oluşturduklarını ve öğrenen topluluklar için tamamlayıcı roller oynadıklarını ifade etmektedir. Dolayısıyla artık işlevleri çeşitlenen ve toplumsal rolleri artan bir çağdaş müzeden söz edilmektedir.

Talboys (2011), eğitimin müzeyi toplumun her kesiminden insanın buluşacağı bir "halka yönelik" ortamı haline getiren temel müze işlevlerinden biri olduğunu ifade etmektedir. Müze eğitiminin, bu işlevi yerine getirmek için kullanılan genel bir yaklaşım olarak özellikle 1990'dan itibaren dünyada ve Türkiye'de etkili olduğu söylenebilir. Müzenin toplumsal işlevlerini yerine getirme sürecinde en etkili yöntem olarak başvurduğu eğitim işlevi, çağdaş yaklaşımlarla birlikte ele alınmakta, müzede çalışan profesyonellerin, müzeden faydalanan öğrencilerin, eğitimcilerin, akademisyenlerin ve ilgi gruplarının yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde bilgilenmeleri sürecini kapsamaktadır (ICOM, 2015). Genel olarak müze (koleksiyonlar) ile müze ziyaretçisi/ izleyici arasında kurulan eğitimsel bağ olarak tanımlanan müze eğitimi sürecinde, bu bağın nasıl ve hangi içerikte gerçekleştirilmesi gerektiğine ilişkin çok sayıda uygulama ve yaklaşım örneği bulunmaktadır. Müze eğitim çalışmaları rehberli müze turları, tematik atölye çalışmaları, kurslar, dinletiler, seminerler, konferanslar, sanatçılarla buluşma etkinlikleri, gönüllü eğitsel çalışmalar, müze ve okul işbirliğiyle yürütülen etkinlikler vb. başlıkları altında toplanmaktadır. Müzeler ve okullar arasında hazırlanan ve yıl boyunca devam eden protokoller gereği öğrenciler müzede ders işleme, müze atölyelerini kullanma, müzede sergi açma, müzede hazırlanan kurs ve etkinliklere katılma olanakları bulmakta, öğretim programları doğrultusunda okul dışı öğretim ortamlarından aktif biçimde yararlanmaktadır.

Greenhill (2011)'a göre müze eğitimi kapsamında çağdaş müzelerde öncelikle kültürlerarası etkileşim gerçekleştirilmekte; müze hem bir laboratuvar hem de oyun alanı olarak kullanılmaktadır. Kültürlerarası etkileşim kapsamında müze eğitimi; katılımcıya sentez yapma, esinlenme, özdeşim kurma becerisi kazandırma, yeni fikirler, görüşler ve teknolojiler konusunda bilgi sağlama, müze nesnelere yorumlama, müzecilik süreçlerine ziyaretçi katılımını sağlama gibi olanaklar sunmaktadır. İlhan (2002) da, geleneksel eğitim anlayışından farklı olarak eğitimde benimsenen yeni amaçlar doğrultusunda kişinin bilgisini, deneyimini, düşünme ve karşılaştırma yapma yeteneklerini, hayal etme gücünü geliştirmenin ve duygu dünyasını zenginleştirmenin önemsendiğini vurgulayarak; müzelerde gerçekleştirilen müze eğitiminin amacının da bu hedeflere uygun olarak bireylere müzelerdeki nesnelere tanıtım, bireylerin yaşamları, edindikleri bilgiler ve deneyimleri ile o nesnelere ilişkilendirmelerini, eleştirmelerini, yorumlamalarını ve özgün bir senteze ulaşmalarını sağlamak olduğunu

ifade etmektedir. Dolayısıyla, öğretmen eğitimi kapsamında da adaylara kişisel ve mesleki değerler kazandırmak, öğretmenlik sürecinde kullanacakları farklı öğretim yöntem ve tekniklerini okul dışı öğretim ortamları aracılığıyla açıklamak ve çok yönlü bir bakış açısıyla nesneden öğrenmeyi ve sanat eğitimi yaklaşımlarını öğretimin temel unsurlarından biri olarak ele almak öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri öğretmen adayına kazandırmak bağlamında müzenin önemive işlevleri gözler önüne serilmektedir.

2005- 2006 öğretim yılından itibaren Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji öğretimi gibi derslerde müzelerden yararlanılması gereği vurgulanmış; Sanat Etkinlikleri ve Görsel Sanatlar derslerinin programlarında müze eğitimi bir öğrenme alanı olarak ilköğretim birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar programın yaklaşık üçte birini oluşturmuştur. Bu bağlamda Sınıf Öğretmenliği Lisans Programlarının öğrenme alanlarından biri “müze eğitimi” olarak belirlenmiştir. Öğretmenlik programlarını incelendiğinde, Sınıf Öğretmenliği programının yanı sıra Okulöncesi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Resim Öğretmenliği lisans programlarında müze ve müze eğitimine ilişkin derslerin yer aldığı görülmektedir.

Sınıf Öğretmenliği Lisans Programlarında “müze eğitimi” kavramının; Uygarlık Tarihi, Türk Tarihi ve Kültürü, Sanat Eğitimi, Fen ve Teknoloji Öğretimi I ve II, Drama, Görsel Sanatlar Öğretimi vb. derslerde yer aldığı görülmektedir. Okulöncesi Öğretmenliği Lisans Programında ise, Görsel Sanatlar Eğitimi dersinde “müze eğitimi” kavramı dikkat çekmektedir. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programlarında yer alan Arkeoloji, Eskiçağ Tarihi ve Uygarlığı, Sanat ve Estetik, Drama derslerinde müze eğitimine yer verilmekte, bazı fakültelerde bu bölümde seçmeli müze eğitimi dersi açılmakta ve müzelerin sosyal bilgiler dersinde kullanımının öneminden sıkça söz edilmektedir. Resim Öğretmenliği Lisans Programı’nda ise “müze eğitimi ve uygulamaları” adı altında bir ders bulunmaktadır (İlhan, 2010).

İlköğretim Görsel Sanatlar ders programının öğrenme alanlarından biri müze bilinci olmuştur. Müze bilinci öğrenme alanı ile öğrenciler müze, sanat galerisi, ören yeri, tarihi eser, anıt vb. hakkında bilgi sahibi olur ve bu ortamlarda sergilenen sanat eserlerinin önemini kavrar (MEB Görsel Sanatlar Ders Programı, 2006). Aynı şekilde seçmeli Sanat Etkinlikleri ders programının öğrenme alanlarından biri müze kültürüdür. Sanat Etkinlikleri dersinde müzede yapılacak eğitimin amacı, müzeleri eğitim alanı olarak kullanırken eğitilen kişilerin yaratıcı düşüncelerini geliştirmektir. Ders yaşantılara dayalı, uygulama ağırlıklı, sanatsal verilerden yararlanarak yaratıcı düşünceyi geliştirme amaçlı ve öğrencinin estetik duyarlılığını geliştirici bir yapıda planlanmıştır. Sanat Etkinlikleri Dersi Programı’nda, tiyatro ve drama başta olmak üzere müzik, resim, heykel, mimari, dans, edebiyat gibi sanat alanlarından da yararlanılmaktadır (MEB Sanat Etkinlikleri Ders Programı, 2006).

Öğretmen adaylarının geleneksel eğitim anlayışından farklı olarak eğitimde benimlenen yeni amaçlar doğrultusunda öğrencileri bilgi, deneyim, düşünme ve karşılaştır-

ma becerilerini geliştirecek, hayal etme güçlerini devindirecek ve duygu dünyalarını zenginleştirecek nitelikte yetiştirilebilmeleri için kendi eğitimleri sürecinde okul dışı etkileşimli öğrenme ortamlarını kullanmaları öğretmenlik becerilerini olumlu yönde geliştirecektir. Öğretmen eğitimi süreçlerinde müzelerden yararlanmanın öğretmen adayları üzerinde olumlu etkileri bulunduğu çeşitli çalışmalarla saptanmıştır. Ülkü (2009), Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü öğrencilerinin müzedeki sanat deneyimleri üzerine yaptığı araştırmada, çok alanlı görsel sanatlar eğitiminde eser inceleme gibi uygulamaların öğretmen adaylarının sanat üzerinde düşünme ve dikkatli gözlem sürecini artırdığını ve dolayısıyla öğrencilerin estetik eserlerle müze ortamında sıklıkla karşı karşıya bırakılmasının estetik algı ve estetik kaygının gelişimini desteklediğini vurgulamıştır. Şimşek, Kıyıcı ve Yiğit (2013), Fen Bilgisi Öğretmenliği Programı öğrencilerinin müze ziyaretlerinin, öğrenilen bilgilerin pekişmesini, daha anlamlı hale gelmesini sağladığını, düşüncelerin değişiminde olumlu etkileri olduğunu ve ayrıca ziyaretin duyuşsal alana yönelik farklılıklar da yarattığını ifade etmişlerdir. Taşdemir, Kartal ve Özdemir (2013), öğretmen adaylarının bilim merkezi ve müzelerde gerçekleştirilen uygulama örneklerine katılımlarının okul dışı öğrenme ortamlarını kullanmalarına ilişkin olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağladığını saptamış, bu merkezlerde uygulama şansı bularak keşif yoluyla öğrenme gerçekleştirmekten memnun olduklarını belirtmişlerdir. Karadeniz ve Okvuran (2014) okulöncesi öğretmenliği öğrencileri ile gerçekleştirdikleri müze çalışmalarında öğretmen adaylarının müzede çalışmaya ilişkin en beğendikleri unsurun “müze ortamında bulunmak” olduğunu vurgulamışlardır. Ay ve Fidan (2014) da, öğretmen adaylarının müze koleksiyonunu müze ortamında izlemenin ve nesnelere hakkında ayrıntılı bilgi almanın süreci eğlenceli ve öğretici hale getirdiğini vurgulamaktadır. Dilmaç (2016), öğretmen adaylarının müzede ve sanat galerisinde aktif öğrenme yöntem ve tekniklerini kullanarak müzeye ilişkin olumlu yargılarda bulduklarını ve kalıcı öğrenme sağladıklarını ifade ettiklerini vurgulamıştır. Kısa ve Gazel (2016), öğretmenlerin okul dışı öğrenme etkinliklerine katılmaktan zevk aldıklarını ve özellikle kıdemli öğretmenlerin müze eğitimi uygulamalarını çok faydalı bulduklarını ifade etmektedir. Keskin ve Kaplan (2012)’a göre, sosyal bilgiler ve tarih eğitiminde okul dışı öğrenme ortamı olarak bütün müze türlerinden faydalanılabilmektedir. Keskin vd. (2012) oyuncak müzelerinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin müze ortamından ve sergilenen nesneden etkilendiklerini ve öğrenme motivasyonlarının arttığını belirtmiştir.

Akçalı (2015), öğretmen ve aday öğretmenlerin sınıf dışı tarih eğitimi sürecinde müzeler ve tarihi alanların kullanımını önerdiklerini, bu alanların kullanımını tarih dersine uygun bulduklarını ancak kendilerini bu konuda yeterli hissetmediklerini ve bu çalışmalar için özel olarak eğitim almaları gerektiğini düşündüklerini saptamıştır. Demircioğlu (2008) da, benzer şekilde öğretmenlerin müzeleri sınıf dışı öğretim ortamı olarak kullanmak konusunda hizmet içi eğitim talep ettiklerini belirtmektedir. Şar ve Sağkol (2013) da, müzelerin eğitim anlamında etkin bir rol üstlenebilmesi için öğrencilere yönelik etkinliklerin başlatılması ve bu etkinliklerin verimli bir şekilde ger-

çekleştirilebilmesi için bu konuda eğitim almış ve bunu uygulamaya geçirilebilecek öğretmen profilinin oluşturulması gerektiğini önemle belirterek eğitim fakültelerinde müze eğitimi dersinin gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Türkiye’de 58 devlet üniversitesinde Okulöncesi Öğretmenliği bölümü bulunmaktadır. 19 devlet üniversitede ise ikinci öğretim düzeyinde okul öncesi öğretmenliği eğitimi vermektedir. Böylece devlet üniversitelerindeki okul öncesi öğretmenliği bölümü sayısı 77’ye ulaşmaktadır. 14 özel üniversite ise okul öncesi öğretmenliği bölümü yer almaktadır.

Temel Eğitim Bölümünde yer alan Okulöncesi Öğretmenliği öğretim programı incelendiğinde, 5. yarıyılıda Sanat Eğitimi dersi içinde “Müze eğitimi” alanının yer aldığı görülmektedir. Dersin amacı “çeşitli sanatsal uygulama ve teknikler konusunda temel bilgi ve becerileri kazandırmak ve bu bilgi ve becerilerin uygulamalarla geliştirilmesini sağlamaktır”. Ders içeriğinde, sanat ve sanat eğitimine ilişkin kavramlarla birlikte müze eğitiminin yer aldığı görülmektedir. Dersin öğrenme çıktıları arasında ise, “çocuk resim ve çizim eylemlerinde tasarım elemanlarını bilir ve görsel sanat etkinliklerini (çizim, boyama, baskı, heykel, müzik, dans, müze ve dramatik etkinlikler) organize eder” ifadelerinin yer aldığı görülmektedir. Dersin öğrenme kazanımlarında ise “Sanat eserlerini tanıma ve müze eğitiminin ne olduğunu bilme” ifadeleri yer almaktadır.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi İlköğretim Bölümü bünyesindeki Okulöncesi Öğretmenliği bölümünde beşinci yarıyılıda okutulan Görsel Sanatlar Eğitimi ve yedinci yarıyılıda okutulan Müze Eğitimi dersleri müzelerden bir eğitim ortamı olarak yararlanmanın yöntemlerini ortaya koymaktadır. Görsel Sanatlar dersi kapsamında müze ve galerilerin çocuğun sanatsal gelişimindeki yer ve önemine vurgu yapılırken, Müze Eğitimi dersinin amacı; “öğretmen adaylarına müzenin bir okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılmasına ilişkin farkındalık ve beceri kazandırmak” olarak belirlenmiştir. Derste öğretmen adaylarının aktif olduğu ve yapılandırmacı yaklaşımı destekleyen bir öğrenme ortamı oluşturulmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin özel yeterlik alanları arasında değerlendirme, iletişim, okul ve toplumla işbirliği yapma ve mesleki gelişimi sağlamanın yanında yaratıcılık ve estetik yer almaktadır. Adayın temel mesleki düzeydeki bilgi ve farkındalığının yanı sıra, öğretim sürecindeki uygulamalarında edindiği mesleki deneyimlerle programın gereğini yerine getirdiği, uygulamalarını çeşitlendirdiği, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate aldığı performans göstergeleri önemlidir. Bunun yanı sıra adayın özgün yorumuna dayalı yeni uygulamalarla alanına katkı sağlayabilmesi beklenmektedir. Dolayısıyla adaya etkin dinleme, duygudaşlık kurma, kendini ifade etme ve bilişim teknolojilerini kullanabilme yoluyla etkili iletişim kurabilme becerilerini kazandırma sürecinde müze önemli bir rol üstlenmektedir.

Müze, adayın kendini söz, beden ve sanat yoluyla ifade edebilme sürecini destekleyecek çeşitlilik ve içerikte görsel kültür öğeleriyle çevrelenmiştir. Duygu ve düşün-

celerini rahatlıkla ifade edebileceği okul dışı bir ortamdır. Müze ortamı adayın araştırma, keşfetme ve çözüm yolları üretme becerisini geliştirecek bir atmosfere sahiptir. Geçmiş, günümüz ve gelecek bağlarını kurarak duygudaşlık becerisini geliştirmesine yardımcı olabilir. Müze eğitimi yoluyla duygudaşlık becerilerini ilişkilerine yansımalarını sağlayabilir. Bununla birlikte müze eğitimi, adayların araştırma-keşfetme ve alternatif çözüm yolları üretme, özgün ürünler oluşturma, estetik farkındalık ve seçicilik becerilerini geliştirme uygulamalarını içermektedir. Buyurgan ve Mercin'in (2010), Görsel Sanatlar Öğretmenliği Programında yürütülen Müze Eğitimi ve Uygulamaları dersinin müzecilik ve görsel sanatlar alanlarında teorik konuları ve çeşitli uygulamaları içeren bir proje dersi özelliği taşıdığını vurgulamaktadır. Bu ders kapsamında; müzeciliğin tarihi, müze türleri, amaçları ve işlevleri, müze ve sanat, müze ve eğitim gibi teorik konular ele alınmakla birlikte müzelerden yola çıkarak sanatsal uygulama yapma, müze rehberi hazırlama, müze gezisi sürecini planlama, müze tanıtımı için poster ve sunum hazırlama, müze ve müzedeki eserlere/ nesnelere yönelik inceleme/ değerlendirme yapma gibi uygulamalar da söz konusu olmaktadır. Karadeniz ve Okvuran (2014) da, Seçmeli Müze Eğitimi Müze Eğitimi dersinde farklı müze türlerine gerçekleştirilen ziyaretlerde ve düzenlenen uygulamalarda kuramsal bilginin uygulamayla bütünleştiği bir etkileşim sürecini hedeflediğini vurgulamaktadır.

2015 – 2016 ve 2016 - 2017 öğretim yıllarında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü'nde gerçekleştirilen Seçmeli Müze Eğitimi dersi kapsamında da öncelikli olarak müzede eğitim alanında kuramsal konular ele alınarak uygulamalara kuramsal bir zemin hazırlanmıştır. Dersin ilerleyen haftalarında ise müzelerde benimsenen geleneksel ve çağdaş müzecilik yaklaşımları doğrultusunda uygun koşullar hazırlanarak müze inceleme gezileri ve müze eğitimi oturumları gerçekleştirilmiştir. Ders, öğrenci ders günlükleri, grup sunumları, derse ilişkin değerlendirme mektupları ve öğrenci ürün dosyası (portfolyo) doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Amaç

Bu çalışma, 2015 – 2016 ve 2016 – 2017 Eğitim – Öğretim yılı Güz yarıyılarında müze eğitimi dersini seçen okulöncesi öğretmenliği adaylarının (62 öğrenci) dersin içerik ve işleniş biçimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda öğretmen adaylarının müze ve müze eğitimine ilişkin bilgi düzeylerini saptamak, adayların öğretmenlikleri süresince müzeyi etkin biçimde nasıl kullanabileceklerine ilişkin görüş ve düşüncelerini belirlemek ve dersin işlenişine ilişkin önerilerini değerlendirmek çalışmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır. Bu kapsamda şu alt amaçlar saptanmıştır:

1. Öğretmen adaylarının müze ve müze eğitimine ilişkin bilgi düzeylerini saptamak,
2. Öğretmen adaylarının müze eğitimi dersinden beklentilerini saptamak,

◆ Zekiye Çıldır / Ceren Karadeniz

3. Öğretmen adaylarının müze eğitimi dersinden neler öğrendiklerini belirlemek,
4. Öğretmen adayların öğretmenlikleri süresince müzeyi etkin biçimde nasıl kullanabileceklerine ilişkin görüş ve düşüncelerini belirlemek.
5. Öğretmen adaylarının dersin işlenişine ilişkin önerilerini almak ve değerlendirmek.

Yöntem

Bu çalışma, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Okulöncesi Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören ve 2015 – 2016 ve 2016 – 2017 Eğitim – Öğretim yılı Güz yarıyılarında müze eğitimi dersini seçen öğretmen adaylarının dersin içerik ve işleniş biçimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesine odaklanan bir durum çalışmasıdır. Çalışmada veri toplama araçları olarak derse ilişkin öğrenci günlükleri, etkinlik değerlendirme formları ve müze bilinci temalı müze eğitimi dersi ön ve son değerlendirme formları kullanılmıştır. Müze Eğitim dersi ön ve son değerlendirme formları 2015 – 2016 ve 2016 – 2017 öğretim yılı güz döneminde Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’nde Okul Öncesi Öğretmenliği Programında okutulan Müze Eğitimi dersini alan 62 öğrenciye, derste gerçekleştirdikleri uygulamalara ve derse ilişkin görüşlerini ve deneyimlerini ortaya koymak amacıyla hazırlanan ve açık uçlu sorulardan oluşan formlardır. Formda, öğretmen adaylarının müze ve müze eğitimi kavramlarına ilişkin mevcut bilgi düzeyleri, dersten beklentilerinin neler olduğu, dersten neler öğrendikleri, müzeleri eğitim amacıyla nasıl kullanabilecekleri ve dersin işlenişine ilişkin görüş ve önerilerini belirlemeye yönelik sorular yer almıştır.

Formlara, alana ilişkin kaynakların taranması yoluyla ve alan uzmanlarından oluşan dört kişiye danışılarak son şekilleri verilmiştir. Formların betimsel analizinde iç geçerliliğin sağlanması amacıyla verilerin hangi kaynaklardan elde edildiği, hangi ölçütler açısından çözümlendiği açık ve ayrıntılı olarak raporlaştırılmıştır. Bu yolla araştırma bulgularının kolaylıkla sınanmasının yolu açılmıştır. Çalışmada veri kaynağı, veri toplama ve inceleme yöntemleri ve bunların aşamaları ile ilgili açık ve ayrıntılı açıklama yapılması; standart “Veri Toplama Formları” oluşturulması; iki araştırmacı tarafından verilerin ayrı ayrı kodlanarak çözümlenmesi ve bulguların karşılaştırılarak raporlaştırılması yoluyla güvenilirliğin sağlanması yoluna gidilmiştir. Meslektaş onayının alınması da geçerliliği artırma yolu olarak görülmektedir. Bu çalışmada araştırmacılar dışında dört alan uzmanı Müze Eğitimi dersi ön ve son değerlendirme formlarından elde edilen verileri, oluşturulan kod ve temalar doğrultusunda incelemiştir. Üzerinde görüş ayrılığı yaşanan kod ve temaların yeniden düzenlenmesi yoluna gidilmiştir.

Dersin birinci haftasında çağdaş müze ve müze eğitimi kavramının tanımından yola çıkarak müzelerin işlevleri, müze türleri ve müzelerin tarihi konularının dünya ve Türkiye örnekleri çerçevesinde incelenmiştir. Bu kapsamda müze konulu dergi, ga-

zete haberi vb. görsel malzeme kullanılmış, sunum ve ilgili videolar öğrencilere izletilmiştir. İkinci haftada, Türkiye'nin kültürel mirası ve Anadolu'da yaşamış uygarlıklar hakkındaki genel bilgi verilerek Türkiye'deki ve dünyadaki kültürel miras tahribatı vurgulanmış ve bu bağlamda müze eğitimi dersinin önemi açıklanarak ders kapsamında ziyaret edilecek müzeler kısaca tanıtılmıştır. Dersin üçüncü ve dördüncü haftasında Anadolu Medeniyetleri Müzesi ziyaret edilmiştir. Üçüncü hafta rehberli müze gezisi gerçekleştirilmiştir, dördüncü haftada ise müzedeki nesnelere ilişkin uygarlık araştırması (ara-bul-tanımla-yorumla) ve uygarlıklara ilişkin kısa canlandırmalar yapılmıştır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi eğitim çalışmaları öğrenciler tarafından müze tanıtım rehberi hazırlanarak tamamlanmıştır.

Resim 1. Anadolu Medeniyetleri Müzesi ziyareti ve eğitim etkinliği

Dersin beş ve altıncı haftasında Etnografya Müzesi ziyaret edilmiş, rehberli müze turu gerçekleştirilmiş ve müzede somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarının araştırılarak grup canlandırmalarıyla anlatımı yapılmıştır.

◆ Zekiye Çıldır / Ceren Karadeniz

Resim 2. Etnografya Müzesi ziyareti ve eğitim etkinliği

Dersin yedi ve sekizinci haftasında Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde rehberli müze turu yapılmış ve Anadolu halı – kilim kültürü konulu müze eğitimi çalışmaları yapılmıştır. Müzede grup çalışmaları kapsamında Anadolu halı ve kilim motiflerinden yola çıkarak bilmece ve hikye yazma, coğrafi bölge özellikleri araştırma etkinlikleri tamamlanmıştır.

Resim 3. Vakıf Eserleri Müzesi ziyareti ve eğitim etkinliği

Dersin dokuzuncu haftasında Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi ziyaret edilmiştir. Rehberli müze turunun ardından öğrenciler bir Roma Şölenini yaratıcı drama yöntemini kullanarak şölen hazırlama, şölen ziyareti ve sosyal ilişkiler bağlamında canlandırmışlardır. Etkinlik sonunda müze eğitim atölyesinde Roma sikkesi tasarlanmış ve eğitim tamamlanmıştır.

Resim 4. Erimtan Arkeoloji Müzesi ziyareti ve eğitim etkinliği

Dersin onuncu haftasında öğrencilere dünyadaki müzelerde gerçekleştirilen eğitim çalışmalarından ve eğitim materyallerinden örnekler sunulmuştur. Okulöncesi dönem çocukları ve aileleriyle birlikte gerçekleştirilen müze eğitimi örnekleri hakkında ayrıntılı bilgi verilerek örnek videolar izletilmiştir.

Dersin on birinci ve on ikinci haftasında PTT Pul müzesi ziyaret edilmiştir. Rehberli müze gezisi tamamlandıktan sonra müzedeki kültürel miras temalı pullar incelenmiş ve bu pullardan yola çıkarak kültürel mirasın tahribatı ve korunması temalı pul tasarımı etkinlikleri yapılmıştır.

◆ Zekiye Çıldır / Ceren Karadeniz

Resim 5. PTT Pul Müzesi ziyareti ve eğitim etkinliği

Dersin on üçüncü haftasında Kırşehir ili Kaman ilçesindeki Arkeoloji Müzesi'ne inceleme gezisi yapılmış, müzenin eğitim etkinliklerine ilişkin video ve sunumlar izlenmiştir.

Resim 6. Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi ziyareti ve eğitim etkinliği

Derste toplam iki haftada vize ve final değerlendirmeleri yapılmıştır. Dersin değerlendirmesi öğrenci portfolyo dosyasıyla gerçekleştirilmiştir. Portfolyo, öğrenci ürün dosyasıdır. Öğrencinin dersi takip düzeyini, gelişimini ve başarısını gösterir belgelerden oluşmuştur. Öğrencinin dersi takip düzeyine ilişkin olarak her gafta için öğrenci ders günlükleri tutulmuş ve portfolyo dosyasına yerleştirilmiştir. Ders kapsamında gerçekleştirilen müze ziyaretlerine ilişkin etkinlik değerlendirme formları ve öğrenciler tarafından her müze için geliştirilen etkinlik örnekleri de dosyada yer almıştır. Portfolyoda ayrıca müze eğitimi dersi ön ve son değerlendirme formlarına yer verilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Okulöncesi Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören ve 2015 – 2016 ve 2016 – 2017 Eğitim – Öğretim yılı Güz yarıyollarında müze eğitimi dersini seçen 62 öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, belirli, sınırlayıcı ve ulaşılması güç bireysel özelliklere sahip bireyler üzerinde yapılması uygun olan bir örnekleme tekniğidir. Burada amaç, ilgili özelliklere sahip bireylere ulaşabilmektir (Erkuş, 2009:98). Amaçlı örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumda çalışılmak istenildiğinde tercih edilir (Büyüköztürk vd. 2010).

Veri Toplama Araçları

Çalışmada kullanılan veri toplama araçları, derse ilişkin öğrenci günlükleri, etkinlik değerlendirme formları ve araştırmacılar tarafından geliştirilen seçmeli müze eğitimi dersi ön ve son değerlendirme formlarını kapsayan öğrenci portfolyo dosyalarıdır.

Verilerin Analizi

Çalışmadan elde edilen veriler (öğrenci günlükleri, etkinlik değerlendirme formları, derse ilişkin ön ve son değerlendirme formları) her iki araştırmacı tarafından da ayrı ayrı incelenmiş, bulgular karşılaştırılmış ve bir nitel analiz yöntemi olan betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Betimsel analiz, derinlemesine analiz gerektirmeyen verilerin işlenmesinde kullanılmaktadır. Betimsel analiz nitel çözümlenmelerdeki verilerin özgün biçimlerine sadık kalınarak kişilerin söylediklerinden, yazdıklarından ve belgelerin içeriklerinden doğrudan alıntılar yaparak, betimsel bir yaklaşımla verilerin sunumudur. Betimsel çalışmalar, araştırma konusu olan olguları ve bu olgular arasındaki ilişkileri saptama, sınıflama ve kaydetmeyi amaçlamaktadır. Toplanan veriler önce kavramsallaştırılır, daha sonra çıkan kavramlara göre temalar belirlenir. Temaların yorumlanması ile sonuçlara ulaşılır. Verilerin betimsel analizinde; veri analizi için çerçeve oluşturulması, verilerin kodlanması, temaların oluşturulması, tutarlılığın kontrol edilmesi, verilerin tema ve alt tema altında düzenlenmesi ve bulguların tanınarak yorumlanması aşamaları izlenmiştir (Creswell, 2013:179).

Bulgular ve Yorum

1. Öğretmen Adaylarının Müze ve Müze Eğitime İlişkin Bilgi Düzeyleri

Öğretmen Adaylarının müzeye ilişkin farkındalık düzeylerini saptamak amacıyla adaylara müze tanımı, en son ziyaret ettikleri müze, bu müzede kendilerini en çok etkileyen unsur ya da özellik, müze eğitiminin tanımı ve özelliği sorulmuştur.

1.1. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Göre Müze Tanımı

Öğretmen adaylarına müzenin tanımı sorulmuş ve Tablo 1'deki ifadelere ulaşılmıştır.

Tablo 1

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Müze Tanımları *f* *%100*

<i>Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Müze Tanımları</i>	<i>f</i>	<i>%100</i>
Sergi alanı	26	41
Koleksiyon toplanan yer	13	21
Eğitim amaçlı geniş alan	7	11
Sanat ve kültür tarihi mekânı	6	9
Canlılık ve dinamizm mekânı	4	6
Doğaya ilişkin materyal sunan yer	3	4
Kültür aktarım ve yansıtma alanı	5	8

n: 62

Tablo 1'e göre, okul öncesi öğretmen adaylarının büyük bölümü müzenin bir sergi alanı olduğu görüşündedir. Bu alanda koleksiyon toplanır; sanat, kültür tarihi ve doğaya ilişkin materyal sergilenir. Öğretmen adayları müzenin aynı zamanda eğitim amaçlı kullanılan canlı, dinamik ve geniş bir alan olduğunu belirten görüşler bildirmişlerdir.

1.2. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının En Son Ziyaret Ettikleri Müze ve En Çok Etkilendikleri Unsur

Öğretmen adaylarının en son ziyaret ettikleri müzeye ve bu müzede en çok etkilendikleri unsura ilişkin ifadeleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

En Son Ziyaret Edilen Müze ve Müzede En Çok Etkileyen Nesne ve Özellik f %

<i>Tabiat Tarihi Müzesi:</i> Deniz kabukları, fosiller, dinozor kemikleri, gezegenler bölümü	12	19
<i>Rahmi Koç Müzesi:</i> Oyuncaklar, bisikletler, gemi maketleri, fotoğraf makineleri	19	30
<i>Anadolu Medeniyetleri Müzesi:</i> İnandık Vazosu Canlandırması	10	16
<i>Resim Heykel Müzesi:</i> Binadaki koltuklar, binadaki kapı kolları, heykeller	3	4
<i>PTT Pul Müzesi:</i> Eğitim atölyesi, samimiyet, düzen, temizlik	2	2
<i>Çorum Arkeoloji Müzesi:</i> Boğazköy'ü gezdiren dijital at arabası	2	3
<i>Gevher Nesibe Müzesi:</i> Su ile tedavi, ilk akıl hastalıkları hastanesi, tedavi yöntemleri	2	3
<i>Kurtuluş Savaşı Müzesi:</i> Madalya tasarım atölyesi, canlandırmalar	5	8
<i>Kayseri Etnografya Müzesi:</i> Zengin bir koleksiyon	2	3
<i>Ayasoyfa Müzesi:</i> Freskler, ziyaretçilerin yoğun ilgisi	2	3
<i>Sabancı Müzesi:</i> Geçici sergiler, sergileme şekli, ziyaretçi sayısının fazlalığı	3	4

n: 62

Tablo 2'ye göre, öğretmen adayları diğer dersler ve turistik ziyaretler kapsamında MTA Tabiat Tarihi Müzesi, Rahmi Koç Müzesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Resim Heykel Müzesi, PTT Pul Müzesi, Çorum Arkeoloji Müzesi, Gevher Nesibe Müzesi, Kurtuluş Savaşı Müzesi ve Kayseri Etnografya Müzesi'ni ziyaret etmişlerdir. Öğretmen adayları ziyaret edilen müzelerde en dikkat çeken özelliğin dijital uygulamalar olduğunu belirten görüşler bildirmişlerdir. Diğer müzelerde dikkat çeken unsurların tamamı müze koleksiyonuna ilişkin iken, PTT Pul Müzesi koleksiyonundan ziyade temiz, düzenli ve samimi bulunmuş; eğitim atölyesiyle öne çıkmıştır. Öte yandan Aya-soya ve Sabancı Müzesi müzelerde ziyaretçi sayısının fazla olması öğretmen adayla-rını etkilemiştir.

“Anadolu Medeniyetleri Müzesi çok zengin ve etkileyici bir koleksiyona sahip ancak mü-zede dikkatimi çeken en önemli unsur Frig Kralı Gordios'a ilişkin Tümülüs için hazırlanan dijital sunumdu. Bu gibi teknolojik sunum ortamlarında daha iyi bilgi edindiğimizi ve müzeyi ziyaret edenlerin özellikle de çocukların ilgilerini çekebilecek yerlerin başında geldiğini düşünüyorum.” (A.A.,20)

1.3. Okulöncesi Öğretmen Adaylarına Göre Müze Eğitiminin Tanımı

Öğretmen adaylarının müze eğitimine ilişkin tanımları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Müze Eğitimi Nedir?	f	%
Müzeyi eğitimde kullanma yollarını öğrenme	24	38
Müze kurallarını öğrenmek ve benimsemek	13	22
Eserleri yorumlamak	10	16
Çocuklar için materyal geliştirme süreci	9	14
Müze ziyaretini ve kuralları öğrenmek	4	6
Farklı müzeler görmek	2	3

n:62

Tablo 4'e göre, öğretmen adaylarının büyük bölümüne göre, müze eğitimi, müzeyi eğitimde kullanma yollarını öğrenmektir. Bununla birlikte müze eğitimi süreci, müze kurallarını öğrenmeye, eserleri yorumlamayı, çocuklar için materyal geliştirmeyi, müzenin daha verimli nasıl ziyaret edileceğini öğrenmeyi içermekte ve adayların farklı müzeler görmelerini olanaklı kılan bir eğitim olarak tanımlanmıştır.

1.4. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Göre Müze Eğitiminin Özelliği

Öğretmen adaylarının müze eğitiminin özelliklerine ilişkin ifadeleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

Müze Eğitiminin Özelliği	f	%
Müze farklı konularda çok çeşitli eserler içerir	14	22
Ziyaretçiyi gerçek nesneyle karşılaştırır	22	35
Kalıcı bilgi oluşturur	12	19
Merak uyandırır	9	14
Estetik algıyı geliştirir	6	9

n:62

Tablo 3'e göre, müze eğitimi sürecinde müzenin farklı konularda çok çeşitli eserler içermesi bir avantajdır ve müze eğitimi zenginleştirici bir özelliktir. Bu süreçte ziyaretçiler gerçek nesnelere karşılaşırlar. Müze eğitiminin ziyaretçide bilgi oluşturduğu, merak uyandırdığı ve estetik algıyı geliştirdiğine ilişkin görüşler de bildirilmiştir.

2. Öğretmen Adaylarının Müze Eğitimi Dersinden Beklentileri

Öğretmen adaylarının müze eğitimi dersinden beklentileri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5

Müze Dersinden Beklentiler	f	%
Çok sayıda müzeyi ziyaret etmek	14	22
Müzelerin nasıl gezileceğini öğrenmek	12	19
Çocukların gelişim düzeylerine uygun etkinlikler planlamayı öğrenmek	18	29
Müze gezilerindeki yasal süreçleri öğrenmek	5	8
Yurt dışındaki müze örneklerini görmek	4	6
Müzelerin kuruluş amaçlarını ve politikalarını öğrenmek	10	16

n:62

Tablo 5’e göre öğretmen adaylarının müze dersinden beklentisi öncelikle çocukların gelişim düzeylerine uygun etkinlikleri nasıl planlayacaklarını öğrenmektir. Daha sonra adaylar çok sayıda müze gezmeyi beklediklerini ve müzelerin nasıl gezdirileceğini öğrenmeyi amaçlamışlardır. Yurt dışındaki müze türlerini ve örneklerini merak ettikleri ve izlemek istedikleri de ifade edilmiştir. Adaylar, müzelerin nasıl kurulduğunu ve politikalarını da merak etmişler, beklentiler arasına almışlardır.

“Sosyal medyada müzelerle ilgili haberleri sıkça duyuyorum ve izliyorum. Müzeye gitmek moda gibi. Bu yüzden öğrencilerimi müzeye götürmem gerektiğini biliyorum. Bunu öğrenmek için dersi seçtim.” (C.T.,20)

“Müze gezmek istiyorum. Kişisel gelişimimi olumlu yönde etkileyecek, genel kültürümü artıracak bir ders olacağını düşünüyorum. Okuldaki son senemde nefes almak istiyorum.” (M.M.,21)

“Müzelerle aram hiç iyi değil, aramı düzeltmem lazım. Müzeler aslında göründükleri gibi soğuk değil. Kapılarını açmalı ki girelim. Bu derste müzelerin kapılarını bana açacağını bekliyorum” (G.Ç.,20)

3. Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Müze Eğitimi Dersine İlişkin Öğrendikleri

Öğretmen Adaylarının 14 haftalık ders süresini tamamladıktan sonra müze ve müze eğitimi kavramına ilişkin neler öğrendiklerini, görüş ve değerlendirmelerini almak amacıyla adaylara müze eğitimi dersi son değerlendirme formu uygulanmıştır. Bu formda adaylara yeniden müze eğitiminin ne olduğu ve müze eğitimi dersinde neler öğrendikleri sorulmuştur.

3.1. Öğretmen Adaylarına Göre Müze Tanımı

Öğretmen adaylarının müze eğitimine ilişkin tanımları Tablo 6’da sunulmuştur.

◆ Zekiye Çıldır / Ceren Karadeniz

Tablo 6

Müze Eğitimi Nedir?

	f	%
Müze Bilinci Kazandırma Eğitimi	40	64
Kültürel Mirası Koruma, Saklama ve Geliştirme Yöntemlerini Öğretme Süreci	12	19
Okullarla Sınırlı Olmayan Etkileşimli Öğrenme Süreci	8	13
Müzeleri Her Açıdan Tanıma Süreci	2	3

n:62

Tablo 6'ya göre, öğretmen adayları ders sürecinde edindikleri deneyimlerden yola çıkarak müze eğitimi müze bilinci kazandırma eğitimi olarak tanımlamışlardır. Bunun yanında müze eğitimi tanımında kültürel miras vurgusu yapılması ve kültürel mirasın korunması, saklanması ve geliştirilmesi süreçlerinin belirtilmesi dikkat çekmektedir. Müze eğitiminin okullarla sınırlı olmadığı, etkileşimli bir öğretim yöntemi olduğu ve müzeleri her açıdan tanıma olanağı sunduğu da ifadeler arasındadır.

3.2. Öğretmen Adaylarının Müze Eğitimi Dersinde Öğrendikleri

Öğretmen adaylarının 14 haftalık müze eğitimi dersinde neler öğrendiklerine ilişkin ifadeleri Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7

Müze Eğitimi Dersinde Neler Öğrendiniz?

	f	%
Dünyada ve Türkiye'de Müze Eğitimi Örnekleri	8	13
Kültürel Mirası Koruma Bilinci	8	13
Sanata, Sanatçıya ve Sanat Eserine Saygı Duymanın Önemi	12	19
Müzeler Nasıl Sevdilir	12	19
Daha Önce Hiç Ziyaret Edilmemiş Müzeleri Tanımak	6	9
Teknolojinin Kullanım Alanının Çeşitliliği	9	14
Müze Etkinliklerinin Nasıl Geliştirildiği ve Uygulandığı	8	13

n:62

Öğretmen adayları müze eğitimi dersi süresince sanata, sanatçıya ve sanat eserine saygı duymanın önemini, müzelerin çocuk ve gençlere nasıl sevdirebileceğinin yöntemlerini ve teknoloji kullanımının müze boyutunu öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Öte yandan, dünyada ve Türkiye'de müze eğitimi örneklerini, kültürel mirasa ilişkin koruma bilincinin nasıl kazandırılacağını ve bir müze eğitimi etkinliğini nasıl geliştireceklerini öğrendiklerini vurgulamışlardır. Bu ifadelere ek olarak ders kapsamında öğrendiklerine ilişkin görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

"Bayburt'ta dünya standartlarında bir müze olduğunu öğrendim... Baksı Müzesi'nin kolay kolay unutacağımı sanmıyorum. Gidip yerinde görmeyi de çok istiyorum." (C.T., 20)

"Nereye gidelim sorusunun cevapları arasında müze ve ihtimal bile değilken, ilk aklıma gelen mekânlar artık müzeler"... (Y.T., 20)

"Herkes en azından kendi kentindeki müzeleri gezmeli, aksi takdirde o kenti anlayamaz, tanıyamazsınız. Daha önce böyle bir dersi almadığım için bazı konularda farkındalık geliştirememiş olabilirim ancak eğitimde hiçbir şey için geç olmadığını anladım." (S.G., 21).

"Müze gezileri sırasında bazen gözümü kapatıp o tarihi anda olmak istedim. Bu eserleri yaparlarken yanlarımda olmak, onları izlemek, konuşmalarını duymak istedim. İlk gezdiğimde saate sığdırdığım müze gezisi sanki günlere bile sığmayacak gibi geldi. Dopdolu bir müze macerası yaşadım bu derste. Öğrenerek, hissederek, yaşayarak..." (SS, 20).

4. Öğretmen Adaylarının Müze Eğitimini Meslek Hayatlarında Etkin Biçimde Nasıl Kullanacaklarına İlişkin İfadeleri

Öğretmen adaylarının öğretmenlikleri süresince müzeyi etkin biçimde nasıl kullanacaklarına ilişkin görüş ve düşünceleri Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8

Müze Eğitimini Öğretmenlik Hayatınızda Nasıl Kullanırsınız? f %

Müze Eğitimini Öğretmenlik Hayatınızda Nasıl Kullanırsınız?	f	%
Meslek Yerindeki Müzeleri İncelemenin Önemi	12	19
Yerel Kültürü Tanumanın Önemi	12	19
Derslerin İçeriğini Müzelerdeki Koleksiyona göre Hazırlamak	14	22
Aylık Müze Gezileri Planlamak	9	14
Öğrencilerin Ailelerini de Müze Konusunda Bilinçlendirmek	5	8
Müzedeki Teknolojilerin Nasıl Kullanıldığını Araştırmak ve Derslerde Kullanmak	6	9
Müze Etkinliklerini Çocukların Gelişim Dönemlerine Göre Tasarlamak	6	9

n:62

Öğretmen adaylarının büyük bölümü ders içeriklerini müze koleksiyonuna göre hazırlamayı öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Meslek yerlerindeki müzeleri inceleyeceklerini ve yerel kültürü müze eğitimi süresince kullanacaklarını da eklemişlerdir. Adayların, müze eğitimini meslek hayatlarında nasıl kullanacaklarına ilişkin şu görüşleri dikkat çekicidir:

"Çocukları kontrol edemem, müzede sıkılırlar düşüncesi olmadan sık sık müze gezisi planlayabileceğim. Çok kolay uygulanabilecek etkinlikler öğrendik, hatta sadece müzede bulunmak bile çocuklara çok şey öğretecektir." (C.G.,20)

"Müze eğitimi dersi akademik becerilerin yanı sıra, tarihi eserlere değer vermeyi ve sevmeyi öğretti bana." (C.T., 20)

"Müzede hareket etmek, keşfetmek, araştırıp bulmak, gördüklerini canlandırarak yirmili yaşlarındaki insanların hoşuna gittiyse çocukların bu etkinliklerden çok daha fazla keyif alacağını düşünüyorum. Anca bu şekilde spray boyayla tarihi eserlerin üzerine ismimizi yazmayız. İşte bu bilinci oluşturmak için müze eğitimi dersi zorunlu olmalı, ben de bu amaçla kullanırım derslerimde." (R.S.20)

5. Öğretmen adaylarının Dersin İşlenişine İlişkin Önerileri

Öğretmen adaylarının müze eğitimi dersinin işlenişine ilişkin görüş ve eleştirileri Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9

Türkiye’de Müze Eğitimi İçin Müzelere ve Öğretim Kurumlarına Öneriler	f	%
Öğretmenler Sınıf Ortamı Yerine Müzeleri Tercih Etmeli	11	17
Müzeler Çocuklar ve Aileler İçin Tasarlanmalı	11	17
Müzelerde Çarpıcı Etkinlikler Geliştirmeli	10	16
Öğretmenlere Düzenli Olarak Hizmet İçi Müze Eğitimi Verilmeli	8	13
Müze Eğitimi Üniversitelerde Zorunlu Ders Olmalı	5	8
Müze Eğitimi Dersi Farklı Fakültelerde de Okutulmalı	5	8
Müzedeki Teknolojilerin Nasıl Kullanıldığı Araştırılmalı ve Derslerde Kullanılmalı	3	4
Müzede Aile Eğitimi Verilmeli	4	6
Büyük Şirketler Müzelerdeki Eğitimleri Finansal Olarak Desteklemeli	3	4
Müzelerdeki Eğitim Birimlerine Müze Eğitimcisi İstihdamı	2	3
Müzeler Buldukları Bölgenin Halkını Tanımak İçin Çalışmalı	2	3

n:62

Tabloya göre, öğretmen adayları derslerinde sınıf ortamı yerine müzeleri uygun içeriklerde tercih etmelidir. Adaylar müzelerin çocuklar ve aileler için tasarlanması ve ilgi çekici etkinlikler geliştirilmesi önerilerini paylaşmışlardır. Öte yandan öğretmenlere müze eğitimi konulu hizmet içi eğitimler verilmesi gerektiğini, müzelerde aile eğitimleri yapılmasının önemini, bu dersin Eğitim Fakülteleri dışındaki fakültelerde de okutulması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Türkiye’de müze eğitimi için müzelere ve öğretim kurumlarına yapılan şu öneriler çarpıcıdır:

“Konaklamalı müze eğitimi olanaklarının artırılması gerekiyor. Bu olanak Çorum Arkeoloji Müzesi’nde var. Müzeler şehir dışından gelecek olan ziyaretçileri için misafirhane olanakları sunarlarsa ziyaretçisiz kalmazlar...” (C.G.,20)

“Müze eğitimi dersinin iki döneme çıkarılarak, ilk dönemin hoca eşliğinde, ikinci dönemin öğrenci uygulamalarıyla yapılmasının uygun olacağını düşünüyorum.” (Y.T.,20)

“Müze eğitimi dersinde yapılan etkinlikler, müze yetkilileri ve diğer ziyaretçilerle iletişime geçmemizi ve sosyal ilişkilerimizi artırmamızı sağladı, bu nedenle müzeyi daha iyi tanıyabilmek ve ziyaretçiyle müze ilişkisini kurmak için bu çabaları resmi hale getirmek gerek.”(S.G., 21).

“Bir dersimizde müzede çok kalabalık gruplar vardı. Sadece eserlere şöyle bir bakıp çıktılar. Hatta o eserlere şöyle bir bakıp çıkan grubun içinden iki öğrenci bizim peşimize takıldı ve bizimle gezmeyi şöyle bir bakıp geçmeye tercih ettiler. Öğrenciler müzeleri böyle gezmeye ve eserler hakkında bilgi almaya bu kadar

açıkken neden sadece bakıp çıkmak üzerine kurulu ziyaretler kurgulanıyor hala?" (M.D., 20)

"Büyük şehirlerdeki müzelerde teknolojik malzemeler sıkça kullanılıyor. Bu teknolojileri öğretmen çok iyi öğrenmeli ve derste anlatmalı, kullanmalı. Tarihi, arkeolojiyi, sanatı vb. bu yolla daha iyi öğretebiliriz ve sevdirebiliriz" (S.G.20)

Sonuç ve Öneriler

Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde son sınıfta okutulan seçmeli Müze Eğitimi dersi kapsamında adaylar somut ve somut olmayan kültürel miras unsurları, müzenin geleneksel ve çağdaş tanımları, müze türleri, müze gezilerinin planlanması süreçleri, müze eğitiminin ilkeleri ve aşamaları, müze eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler hakkında bilgi sahibi olmuş, ziyaret edilen müzelerde etkinlikler hazırlamış, uygulamalar yapılmıştır.

Öğretmen adayları ders süreci sonunda, müze atmosferinin, öncelikle müze nesnesinin, efsane ve halk hikâyeleriyle bağlantılı olduğunu, müzenin geçmiş ile günümüz arasında köprü kurduğunu ve tarihin bir bütün olduğunu ifade etmişlerdir. Adaylara göre müze eğitimi birey ve toplum için kültürel miras bilinci kazanma sürecinde doğrudan etkilidir. Adayların bu süreçteki en önemli vurgusu bu dersin müzeyi çok farklı bağlamlarda tanıtmış olmasıdır. Dolayısıyla öğretmen adayları müzelerin tanıtım etkinliklerine daha çok önem verecek stratejiler geliştirmesini önermişlerdir. Ay ve Fidan'ın (2014) araştırmasında öğretmen adaylarının bir bölümü ilgi çekici afişlerle öğrencilerin ve halkın müzelere olan ilgisini artırmayı önermiştir. Aydoğan (2017)'in çalışmasında da görsel sanatlar öğretmenliği öğrencileri Müze Eğitimi ve Uygulamaları Dersi kapsamında ziyaretçilerin müzeye olan ilgisini artırmak için tanıtım amacıyla müze rehberi ve afiş çalışmaları gerçekleştirilmiş, müzeler için benzer tanıtım etkinlikleri önermişlerdir.

Öğretmen adayları derste okulöncesi dönem çocuğunda merak duygusu uyandırmanın önemini daha iyi anladıklarını, bu bağlamda dersin okul öncesi öğretmenliği bölümünün diğer derslerinin hedef ve kazanımlarıyla da doğrudan ilgisi olduğunu belirtmişlerdir. Müzedeki eserlerin tamamının bir anlamı ve öyküsü bulunduğunu vurgulayan adaylar, her eserin bir kavramı ve sözcüğü öğretmek için gerekli içerik zenginliğine sahip olduğunu, bu eserlerle ilgili bilgi toplarken geleneksel eğitim yaklaşımlarıyla edinemeyecekleri ayrıntılı bilgiyi eserleri daha yakından tanıyarak edindiklerini ifade etmişlerdir. Kavram eğitiminin yanında, aile eğitimine de büyük önem verilmesi gerektiğini ve müzelerin kuşaklararası çalışmalar için ideal ortamlar sağladığını da vurgulamışlardır.

Ders kapsamında ziyaret edilerek etkinlik yapılan müzelerin yanı sıra dünyadan pek çok müzenin örnek olarak ele alınması ve etkileşimli yöntem ve tekniklerle sunul-

◆ Zekiye Çıldır / Ceren Karadeniz

ması adayların müze kavramının farklı toplumlarda nasıl ele alındığını öğrenmelerini sağlamıştır. Adayların ders kapsamında öğrendikleri yöntem ve teknikleri, bu yöntem ve teknikleri hiç uygulamadan müze ziyareti yapan öğretmenlerin yaklaşımlarıyla kıyasladıkları gözlemlenmiş, müze öncesi etkinliklerin ve müze sonrası değerlendirmelerin önemli ve değerli olduğunu pekiştirmelerini sağlamıştır.

Araştırma sonucunda Müze Eğitimi dersi ve bu dersin daha etkili ve verimli işlenebilmesi için şu öneriler getirilebilir:

- Dersin programdaki yerinin yeniden gözden geçirilmesi ve yetersiz bulunan ders saatinin artırılması.
- Müzede gerçekleştirilecek uygulamalar öncesi müze yetkilileriyle işbirliği yapılması ve müze eğitimi dersini alan öğretmen adaylarının ilerleyen süreçte bu müzelerde staj yapmalarının sağlanması.
- Ders kapsamında öğretmen adayları tarafından hazırlanan portfolyoların müze yetkilileri ile de paylaşılması.
- Dersin son sınıfta değil, ikinci ve üçüncü sınıf derslerine eklenmesi.
- Ders kapsamında müzelerin yanı sıra öğren yerlerinin ve tarihi anıtların da ziyaret ve etkinlik kapsamına alınması.
- Ders kapsamında Kültür ve Turizm Bakanlığı gibi devlet kurum ve kuruluşlarında, sivil toplum örgütlerinde ve yerel yönetimlerde görev yapan kültürel ve doğal miras ve müzecilik alanlarında çalışan uzmanların ve akademisyenlerin derse davet edilmesi
- Seçmeli Müze Eğitimi dersinin eğitim fakültelerinin diğer bölümlerinde de yer alması.
- Seçmeli Müze Eğitimi dersinin sadece eğitim fakültelerinde değil, diğer fakültelerde de ders kataloglarında yer alması.
- Kültür Turizm Bakanlığı, Avrupa Birliği Erasmus Plus Hareketi ve TÜBİTAK gibi uluslararası ve ulusal kurum ve kuruluşlara müzede öğretmen eğitimi konulu hizmet içi eğitim projelerinin önerilmesi.

Kaynakça

- Akçalı, A., A. (2015). Perception of Outdoor History Teaching in Theory and Practice: Opinions Teachers and Prospective Teachers, *Education and Science*, 40 (181), 117 – 137.
- Ay, T. S.; Fidan, N. K. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerde yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 69–89. 25.03.2015 tarihinde <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000068655> adresinden erişilmiştir.
- Aydoğan, Bolat, E. K. (2017). Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Görüşleri Bağlamında Müze Eğitimi ve Uygulamaları Dersi, *AJESI - Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 2017; 7(1): 72-106.
- Bertacchini, E. ve Morando, F. (2011). The future of museums in the digital age: new models of Access and use of digital collections. Working paper No. 5/2011. Italy: International Centre for Research on the Economics of Culture, Institutions and Creativity (EBLA) Centro Studi Silvia Santagata (CSS).
- Black, G. (2005). *The engaging museum: Developing for visitor involvement*. Londra: Routledge.
- Buyurgan, S. ve Mercin, L. (2010). Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları. (Ed. Vedat Özsoy). 2. Baskı. Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları 2, Ankara.
- Büyükoztürk, Ş. vd. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Creswell, W., J. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*, 3. Baskı, (çev. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Demircioğlu, İ. H. (2008). History teachers' attitudes towards museum visits: A Turkish perspective. *Teaching History Journal*, September, 24-30.
- Dilmaç, O. (2016). The Effect of Active Learning Techniques on Class Teacher Candidates' Success Rates and Attitudes toward their Museum Theory and Application Unit in their Visual Arts Course. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 16 (5), 1479-1501. doi: 10.12738/estp.2016.01108
- Erkuş, A. (2009). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Greenhill, H., E. (2011). *Museums and their visitors (Heritage: care-preservation-management)*, 1st Ed. UK: Routledge.
- ICOM (2015). *Annual Activity Report*. Paris: Maison de l'UNESCO.
- İlhan, Ç. A. (2010). *Museum Education in Turkey*. International Internet Education Conference (ICT-Learn 2010) Cairo, Egypt.
- İlköğretim Sanat Etkinlikleri (1-8. Sınıflar) Ders Programı ve Kılavuzu (2006). Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü Yayınları.

◆ Zekiye Çıldır / Ceren Karadeniz

- İlköğretim Görsel Sanatlar (1-8. Sınıflar) Ders Programı ve Kılavuzu (2006). Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Karadeniz, C.,& Okvuran, A. (2014). Müzede bir gece: Ankara üniversitesi öğrencileri ile Çorum Arkeoloji Müzesi'nde müze eğitimi. *İlköğretim Online*, 13(3), 856-879.
- Keskin, S. & Kaplan, E. (2012). Sosyal bilgiler ve tarih eğitiminde okul dışı öğrenme ortamı olarak oyuncak müzeleri. *Electronic Journal of Social Sciences*, 11(41), 95-115.
- Kısa, Y.; Gazel, A. A. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Afyonkarahisar Müzeleri). *International Journal of Field Education*, 2(1), 51-83.
- Leinhardt, G., Tittle, C., & Knutson, K. (2000). Talking to one self: diaries of museum visits. Museum learning collaborative technical report. <http://mlc.lrcd.pitt.edu/mlc> adresinden 27 Mayıs 2012 tarihinde erişilmiştir.
- Lewis, G., D. (2008). History of museums: Types of museums. Encyclopædia Britannica Inc. İcinde. <https://global.britannica.com/topic/types-of-museums-398830> adresinden 20.07.2016 tarihinde erişilmiştir.
- Preziosi, D.,&Farago, C. (2004). Grasping the world. The idea of the museum. Aldershot: Ashgate Publishing.
- Şar, E. ve Sağkol, T. (2013). Eğitim Fakültelerinde Müze Eğitimi Dersi Gerekliliği Üzerine. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:20 (2013-2), 83-90.
- Şimşek, L. C.; Kıyıcı, B. F. ; Yiğit, A. E. (2013). Müze Ziyaretinin Öğretmen Adaylarının Düşüncelerine Etkisinin İncelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 115-148.
- Talboys, K., G. (2011). Museum educator's handbook. (3rd ed.). United Kingdom: Ashgate Publishing.
- Taşdemir, A., Kartal, T. & Ozdemir, A.M. (2013). Using Science Centers and Museums for Teacher Training in Turkey. *Asia-Pacific Edu Res* (2014) 23: 61-72. oi:10.1007/s40299-013-0085-x
- Tezcan Akmehtmet, K. (2014). Eğitim ve Müzeler. Müzeler, Oyunlar, Oyuncaklar ve Çocuklar. (Haz: Dilek Maktal Canko). Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir.
- Ülkü, C. (2009). Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Öğrencilerinin Mersin Resim ve Heykel Müzesi'ndeki Sanat Deneyimi Üzerine Bir Çalışma, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, 17-27.
- Yıldırım, A. ve H. Şimşek (2010). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (9. baskı), Ankara: Seçkin Yayınevi.